

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 május Hónapló

Lángh Júlia: Egy nyomozás története

Forgalmas hetek voltak, rengeteg minden történt, alig tudtam követni az eseményeket, pedig főként magam gerjesztettem őket, legalábbis az életem vidéki részében. Közben Pesten méltón megünnepeltük Konrád György nyolcvanadik születésnapját, barátságosan magunk között voltunk, a hazai hivatalosság, bizonyára merő tapintatból, hogy ne zavarjon, tudomást sem vett az évfordulóról. Majd a kilencvenedikén biztosan észreveszik.

Az esemény fölidézett bennem néhány emléket a '60-as, '70-es évekből. És erre mi történt? Mint egy ajándékot, váratlanul kaptam egy meglepő dokumentumot 1968-ból. Dr. Révész Béla küldte, aki egy időben kollégám volt a Szabad Európa Rádiónál, ma prof Szegezen, és fő szakterülete a titkosszolgálatok kutathatósága.

„Teenager party a kémkedés szolgálatában. Geresdy László és társai bűnügye.” Ez volt az utolsó, Szabad Európa Rádióval kapcsolatos per Magyarországon. A 60 oldalas, belső használatra szánt dolgozatot két rendőr alezredes, Stengl Károly és Rózsa László jegyezte. Kiadó a Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség.

Noha tudom, hogy több százezer megbízható és/vagy megfélemlített elvtárs állt rendelkezésre, mindig újra meglep, milyen tengernyi embert voltak képesek mozgósítani (a mi adónkból!, mondanánk ma) csak azért, hogy elcsípjenek valakit, akinek nem tetszik a rendszer.

Terjedelmi kényszerből rövidre kell fognom ezt a sokfelé ágazó detektívregényt, ezért sajnos nem kevés mozzanatot kihagyok. És nem ott kezdem, ahol a fenti címmel jelzett dolgozat, tehát a történet lezárását jelentő bírósági ítéletnél, hanem ott, ahol és amikor a sztori elkezdődött. Kísérjük végig, hogyan nyomoznak a szervek, hogyan lesz a bolhából elefánt.

1965. február 16-án „kiemelnek a napi postaforgalomból” 13 izgató levelet. Föl is izgulnak egyből, látván az ellenséges tartalmat, és megküldik „az illetékes operatív osztálynak további intézkedés végett”.

Kiemelnek a napi postaforgalomból?

A Geresdy László és társai bűnügyének nevezett történet szinte kizárólag a levéltitok megsértésén alapult, kellett még hozzá néhány írásszakértő, egy papírszakértő, meg a rendszer nem teljesen alaptalan paranoiája, hogy őt nem szeretik.

A szervek belső nyelvén „K”-ellenőrzésnek hívták a postai kukkolást. Az volt a külvilágnak szánt magyarázat, hogy a levél „a postai kezelés során megsérült”. Mi is kaptunk külföldről néhány ilyen jelzésű, felnyitott borítékot a '70-es években. Mondhatom, kacagtunk. Később tudtuk meg, hogy ennek *legenda* a neve a szakzsargonban, nem is ötlettelenül.

Ne mélyedjünk most el a részletekben a levelek tartalmáról, lényeg, hogy az ismeretlen

„elkövető” nemcsak hallgatta a Szabad Európát, hanem géppel írott névtelen levelekben erre szólított föl másokat is, ismertette a hullámhosszokat és a műsorrendet.

A szervek, látva e nyilvánvaló bűnjeleket, azonnal beindítják a gépezetet; intenzíven megkezdődik a kutatás az írógépminták között „ellenséges elemek birtokában lévő” írógépekről, továbbá az „államellenes izgatást megvalósító írásos anyagok” között, a „szakosztályon” ugyanis már korábban felállítottak egy ilyen egységet. Nagyon figyeltek rá, hogy miket gondolunk.

De itt hiába keresgéltek, semmi eredmény.

Viszont a „K”-ellenőrzés a következő napokban 34 géppel címzett névtelen levelet talált, ugyanazon a gépen írva! Mivel az ellenséges beltartalom nagyrészt SZER-műsorok leírt anyaga, „ez gyorsírásra vagy magnetofon használatára engedett következtetni”. Az írásszakértők végül megállapították, hogy két írógépen, ketten gépelték a szövegeket, az egyik gyakorlott, a másik gyakorlatlan gépelő.

De azért még teljes a homály. Szerkesztőségek, állami és társadalmi szervezetek mellett magánszemélyek is szerepeltek a címzettek között, még hozzá csupa „A” betűs, és mind orvos. Nosza, felütötte a szerv a pesti telefonkönyvet (nyilván az elkövető is ezt tette), és az összehasonlításból kiderült, hogy öt „A” betűs orvos neve hiányzik a „K”-ellenőrzésen elkapott levelek közül. Feltételezhető, hogy ezek átcsúsztak az ellenőrzésen és célba értek.

Megállapították azt is, hogy a SZER hallgatására buzdító leveleket és a Cseke László Teenager party-jához írt üzeneteket ugyanaz a személy írta. „Fogalmazása hibátlan, gördülékeny, stílusa és helyesírása kifogástalan, ami értelmiségi foglalkozásra utal.”

Ennél a pontnál a dolgozat összefoglalja, mit tudnak az ismeretlen elkövetőkről. Kedvelik a SZER műsorait és a tánczenét, Csekétől főleg Vico Torriani számait kérik. Abból, hogy a címzettek mind orvosok, a szerv arra a következtetésre jut, hogy az egyik elkövető fiatal orvos, vagy orvostanhallgató, vagy egészségügyi dolgozó.

Következik a „budapesti egészségügyi vonal ellenőrzése”, a „társoperatív szervek ügynöki kapacitásának felhasználása”.

Kellettek ezek a társoperatív szervek, sok lett a meló: beszerezték a budapesti kórházak, rendelők és az orvosegyetem birtokában lévő írógépek betűmintáit. Micsoda mozgósítás!

De hiába, ismét semmi eredmény.

Az egészségügyi vonalon foglalkoztatott ügynököknek kiadták, hogy kutassák föl azokat, akik hallgatják a SZER-t, rendelkeznek magnetofonnal (nem volt ez nagyon gyakori, 1965-öt írunk), vagy „az összeállított monográfia alapján” egyéb körülmények miatt gyanúsíthatók. Ugyanis összeállítottak a kirajzolódó profilról egy „monográfiát” a társszervek számára. A szónak annyi köze van a tudományból ismeretes monográfiához, mint a „legendának” a legendához.

Megtörtént „a levelek jogi erejűvé tétele”, minekutána a Legfőbb Ügyészség lefoglalta őket. Március 5-én rendelték el a nyomozást izgatás alapos gyanúja miatt.

Közben „megfelelően kidolgozott legenda alapján foglalkoztak” azzal az öt orvossal, akinek címezve nem találtak küldeményt a postán. Sajnos nem lehet megtudni, mi volt a legenda, mit mesélhettek be nekik. Az öt orvosból kettő tagadta, hogy kapott volna ilyen izgató tartalmú levelet, kettő átadta, egy pedig azt mondta, hogy elolvasás után elégette. Feltételezem, hogy

mind az öt rendesen megijedt, bármilyen legendát adtak is elő neki. És az ötből három korántsem biztos, hogy igazat mondott.

Ezen a nyomon sem találtak semmit.

Az olvasó persze annak drukkol, hogy ne is találjanak, de mivel a mű eleve a szigorú ítélet közlésével kezdődik, tudjuk a sztori végét. Marad a módszertan figyelése és az ámuldozás, hogy micsoda apparátust mozgattak ezek.

Bevontak egy papírszakértőt is, mert a Csekének írt leveleket a szokottól eltérő minőségű papírra írták. Kiderült, hogy nyomdai rotációs papírra, amelyet nyomdáknak, lapkiadó vállalatoknak használhatnak. Nyomozás kiterjesztve erre a vonalra is.

Újabb szakértő bevonása: egy nyelvész! „Választ kértünk a készítő nemére, korára, műveltségi színvonalára, esetleg foglalkozási körére vonatkozólag.” Nem értem, ilyen kérdéseket inkább grafológusoknak szoktak föltenni. Nem is mondott a nyelvész semmi használhatót, csak azt erősítette meg, hogy az illető intelligens ember és értelmiségi.

1965 novemberében a „K”-ellenőrzés újabb bűnös leveleket fogott el, többek között Ekecs Géának (Cseke László) és Borbély Lászlónak címezve, méghozzá tegeződve, közvetlen baráti hangnemben írva. Ezután hónapokig nyomoztak Ekecs és Borbély Magyarországon élő rokonai és barátai után.

Ezen a nyomon sem jutottak előbbre.

Annyit már tudtak az írásszakértőktől, hogy az egyik elkövető nő. Közben újságírók kézírásmintái között is nyomoztak, mert ha az elkövető rotációs papírt használt, esélyes, hogy újságíró. De ezt is hiába, itt sem találtak nyomra.

1966. május 9-én a „K”-ellenőrzés elfog egy „Antiteenager party” című cikket, amelyet a József Attila Gimnázium lapjából írtak ki és akartak megküldeni Csekének. A postai bélyegzőből látható, hogy a levelet egy XI. kerületi fiókban adták föl, szombat este hat és hét óra között. Tehát feltehetően a közelben lakik az elkövető. Érdekes, hogy mindeddig – több mint egy éve tart a nyomozás – nem volt szó arról, hol adták föl az elfogott leveleket.

Az iskolai újság megjelenése és a levél feladása között kevés idő telt el, talán a gimnázium egyik tanára az? Ellenőrzés a tanárok, majd a diákok gyanús foglalkozású szülei körében.

Ez is hiába, nincs nyom.

Következő fogás június közepén: kézzel írt levél a Teenager partynak, „Ágnes küldi névnapjára férjének”.

Szegény asszony, ezzel sokat segített a szerveknek. Tehát házasok, a nő Ágnes, a férj feltehetően László. Ezt a levelet is ugyanánál a XI. kerületi postahivatalnál adták föl. Még mindig sok a sejtés, de a hurok kezd szorulni. Annál is inkább, mert hősünk konspirációból elégtelen. Eszébe sem jut, hogy vigyázzon. Nyilvánvaló, hogy érzelmileg egyre jobban kötődött a SZER-hez és munkatársaihoz. Képes volt Vass Vilmosnak címezve a rádió müncheni postafiókcímére egy pécsi képeslapot küldeni ezzel a szöveggel: „Szeretettel üdvözlünk közös szülővárosunkból. Mai nap.”

„Mai nap” a rádió egyik műsorának címe volt, és a legtöbb, korábban elemzett küldemény jelszava, aláírása is.

1966 decemberében fogta el a „K” ezt a képeslapot. Már bő másfél éve szövődött a pókháló az áldozat körül. Most fölgyorsultak az események.

Átnézni a pécsi születésű újságírókat, szerkesztőségi, kiadóvállalati dolgozókat. Bejelentőlapjukat megvizsgálni a Központi Lakcímnnyilvántartó Osztályon, aláírásukat összehasonlítani az inkriminált anyagokkal!

És megtalálták.

1967. március 20-án G. L. és társai ellen izgatás alapos gyanúja miatt elrendelték a nyomozást.

Mondjuk eddig is nyomoztak, több mint két éven át. De titkosszolgálati módszerekkel. Az alkalmazott operatív eszközök: „K”-ellenőrzés, 3/a rendszabály (ez a telefonlehallgatás kódneve), jogi erejűvé tétel („postai kezelés közben történt sérülés”), ezekhez a dolgozat gondosan megadja a megfelelő számú kormányhatározatot vagy miniszteri rendeletutasítást, lám, az a rendszer is figyelt arra, hogy megfelelő jogi keretek mutatkozzanak a disznóságaihoz. Hogy legyen mire hivatkoznia, mintha jogállam lenne.

A végjátékból már csak azt emelném ki, hogy a rajtaütéshez elkészített vizsgálati tervből kiderül, „lakásuk mindössze 6 nm alapterületű, egyetlen szobából állt, bútorokkal telezsúfolva”.

Hat négyzetméter. Istenem, itt éltek ketten, 3×2 méteren. Annyit tudunk, hogy „behatolásakor az íróasztalon egy régi típusú, kisméretű rádiókészülék, s mellette egy mikrofon állt, ami egy Terta-magnetofon készülékhez csatlakozott. A magnetofonon levő szalagtekercsen a Szabad Európa Rádió előző esti adása volt rögzítve.”

Innentől már végképp nagyon szomorú minden. Vizsgálati fogság, kihallgatások, manipuláció, naiv hőseink kellő legendával elhelyezett fogdaügynökök hálójában. Geresdyt 15 évre, feleségét 7 évre ítélik.

Aztán ez a szegény férfi, ki tudja, mikor, hagyta magát beszervezni, neve ott szerepel az interneten is fellelhető Németh–Antall-listán, amelynek egyelőre senki nem cáfolta meg a hitelességét.

Írom ezt Raposkán, tündöklő napsütésben, hihetetlen, de végre megjött a tavasz. Ez az egyetlen jó hírem.

Tetszik

7 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Lángh Júlia: Rajtunk múlik** Hétköznapi, apró események, amelyeket nem lehet megszokni. Hallottam Kéri László...
2. **Lángh Júlia: Fűben, fában orvosság** Egyik francia barátnőm nemrégiben feldúlt mondatok kíséretében továbbított egy petíciót,...
3. **Lángh Júlia: Rangkórság** Már akkor tudtam, hogy a jelképekből csak baj lehet, amikor...
4. **Lángh Júlia: Rokkantak** Váratlanul fölbukkant Monique; valamilyen nemzetközi találkozóra készült Krakkóba, és nem...
5. **Lángh Júlia: Invalidusok között** Járókerettel, két mankóval, két bottal, a szerencsésebbek csak egy mankóval...

Cimkék: **Lángh Júlia**

